

is szükség v.l. Mi tanárok, mint nevelők, nemcsak lelkileg, hanem hivatásból is mindig idealisták voltunk, vagyunk és maradunk.

Végül Kárpáthy-Kravjánszky tárgyalt füzetének tartalmát összefoglalóan tekintve, sajnálattal állapítom meg, hogy Kárpáthy-Kravjánszky szemében munkám elolvasása után is János Zsigmond a régi: fekete ördög, kinek még emlékére is halált kell kiáltani, de megnyugtat az, hogy a magyar és világtörténelemnek még sok olyan egyénisége van, akiket a felekezeti értelmezés ilyen ellentétes megvilágításban mutat be s hogy a vallásháborúk korában maradjunk, míg a katolikus írók szerint Erzsébet angol királynő a legnagyobb bűnös, Stuárt Mária pedig, maga a földön járó angyal, addig a protestáns írónál a drámai küzdelemben Stuart Mária a főbűnös s méltan megérdemelte szomorú sorsát. Ilyenkor aztán csak a tisztánlátó olvasó tudja megállapítani, hogy melyik felfogás az előítéletmentes, melyik oldalon van a tárgyilagosság.

Mi nem féltjük János Zsigmond alakját soha a világosan látók'ól. János Zsigmondról, most századok után is mérve fel életét, megállapíthatjuk, hogy szelleme egy új világnak felismerője, megértője és erősítője volt. Ezért mindég élni fog nemes alakja, míg lesz e földön szabadon gondolkozó és pedig úgy hiszem, hogy abban a tisztas keretben, melyben történelmi arcképét megrajzoltam, mert ezt kívánja életének törvénye, azt munkálja a minden előítéleten győzedelmeskedő igazság. Hadd jöjjenek János Zsigmondra és korára vonatkozó újabb és újabb előkerülő adatok, eddig ismeretlen bizonyítékok, melyekkel a részletek bővülnek, a színek élénkülhetnek, vagy tompulhatnak, de mindig marad az alapfelfogás. János Zsigmond történelmi alakját nem féltjük senkitől és semmitől.

P. Szentmártoni Kálmán.

A papi ház.¹

A ház az általános meghatározás szerint az ember lakóhelye, társadalmilag a család, mondjuk a háznép-otthona, meleg fészek, maga-magában egy kis csodálatos külön világ, egyházi szempontból a legkisebb közösség vára, amelynek mindenike egy-egy értékes alkotó eleme és sorsrészese a nagyobb közösségnek.

Az alkalom a papi ház jelentőségének vizsgálatára tereli a figyelmemet, értvén papi házon nem csak az épített falakat, hanem az azok közt lakókat is: a papi háztáj életét az egyházközségben.

Keresztényi felfogásunk erkölcsi hivatás szempontjából nem tesz különbséget ház és ház között, hisz mindannyinak feladata, ha változó körülmények közt is, azonos: a keresztény erkölcs érvényesítése. De azt mégis csak meg kell hagynunk, hogy a papi ház unitárius elhivatásának megszabásánál és megítélésénél szigorubb mértékkel mérünk, mert azt elsőnek tartjuk az egyenlők között. Hatása kiterjed a közösség többi háza fölé, hasonló a szervezet központjához.

A papi ház a maga egyéni intim élete mellett egyrészt vezéri kötelezettségek hordozója, másrészt vezéri jogok letéteményese és gyakorlója. Ezer szem figyeli lépteit, ezer szem lesi példáját, ezer szem várja intését, ezer szem hálája ragyog hűségére, ezer szem szemrehányását érzi hűtlensége esetén.

Mai nehéz napjainkban új jelszók nagy tömege ráncigálja az emberek figyelmét, belső bajaink is vannak, helyén legyen ma az őrálló, roskadásig hű a papi ház!

Világító torony legyen, melynek biztató sugarai a tornyosuló hullámokon is áttörve, révet mutassanak az élet hajótöröttjeinek; erőnek, kitartásnak Déva-vára legyen, példaadó még befelé hulló

¹ Szerző felolvasta Szentivány-Laborfalva egyházközségben 1937 november 7-én tartott papilak-avató ünnepélyen.

könnyek és meg-sufoltatások idején is; irányfű legyen, melynek delej-vonala a széptől, jótól semmi érdekért el nem távolodik; tudásnak és tanításnak háza legyen, amelyik keresztényi, áldozatos türelemmel igyekszik pótolgatni azokat az ismereteket, melyeket helyzetünk tőlünk hova-tovább mindinkább megtagad; józan megítélésnek és elfogulatlanságnak helye legyen, ahol a múlt emlékei és a kor igényei kellő elbírálásra, összeegyeztetésre és terjesztésre találnak; törvény tartásnak és tartatásnak háza, amely kifelé, befelé szentséggel örködik közéletünknek alkotmányossága felett, figyelemmel kísér és számonkér minden eltévelyedést, a rendelkezésünkre álló eszközökkel óv, int, dorgál, fenyít, de mindig javító célzattal; mintaképe legyen Madách küzdő embere, — bizó mindhalálig!

Midőn papirra vetem ezen sorokat, magam is megijedek, nem annyira a feladatok roppant súlyától, mint inkább annak a felelősségnek tudatától, amely ezen elkötelezettségeknek természetes velejárója.

Megnyugszunk azonban, ha a papi ház értékmegítélésénél magunkból kiinduló emberi mértéket alkalmazunk. A papi ház népét is egyfelől az élet viszontagságai, másfelől az emberi gyarlóság megtévedhetelisei tartják két tűz között. Ezeknek korlátai között kell tennie, ami tehető, elmarad, ami erejét felülmulja. Ha tárgyilagos megállapítás szerint semmi emberileg lehetséges elmulasztása szemére nem vethető, máris egyesre felelt.

De vajjon céljaink felé haladásra elegendő-e a papi ház elhivatási kifogástalansága!? A legkiválóbb hadvezér is katonarényekkel ékeskedő sereg nélkül győzelmet arathat-e!?

Ér-e valamit a fénynek forrása, ha nincsenek nyitott és látó szemek? Ér-e valamit Déva vár példája, ha a hit, meggyőződés mellett megállás, ha nincs aki fogalomtétellel értékelje a mártíromságot, szolgálja az eszmét!? Nem pusztá kalimpálás-e a delejtű mozgása, ha részegek a hajósok!? Lehet-e a tudásnak, tanulásnak kútforrása az a hely, ahol a kiáltó szó pusztába hangzik, ahol az ige süket fülekre talál, ahol a keblek elzárkóznak az ismeretek elől, ridegek maradnak sajátos kulturánk törekvéseivel szemben? Juthat-e érvényre a legvilágosabb és leggondosabb kritika, ha tanácsai törpe gondolkozáson, ferde elfogultságon törnek meg? Lehet-e törvénytisztelet és törvénytiszteltetés olyan helyen, ahol felburjánzik az akaratosság, önbíráskodás és a fegyelmetlenség?

Azt hiszem nem kell töltenem az időt a feleletek megadásával. Azok a fentiekből önként következnek és egyuttal megjelölik azokat a kívánalmakat is, melyek a papi ház köré rendelt többi házakat egyházi tekintetben kötelezik.

A papi ház és egyházközség csak egyetértő, tevékeny munkával érhetik el teljesítő képességük maximumát. A vezér és tábor egy test. A közös ügy védelmében egy az egészért, az egész egyért! Félrefarolások, széthuzások nemcsak a bénító erők elvezését jelentik, hanem azokét is, amelyek az előbbieknek ellensúlyozására szükségesek, így dupla veszteséget jelentenek.

Távrolról sem kívánom, hogy az egyházközség beléletében ellenvélemény fel ne merüljön. Vita, alkotmányos küzdelem épen érdeklődő életnek a jele, azonban szinte életfeltétel, hogy a küzdelmek a törvényes formák kereteit át ne lépják soha. Nekünk egy védvárunk van: az alkotmányunk és ennek keretében saját törvényeink. Ezeknek megszegése, ilyenre mozgalmak indítása jó adag lelki vakságot tételez fel a mai világban.

Tehát, papi ház, becsüld meg a gondjaidra bizott többi házakat, vezérként, de ne uralkodóként emelkedjél azok fölé, ti meg többi ház, ne a muszáj kényszerével, hanem számító öntudattal, a vezér iránti és egymás közötti fegyelem szükségességének meggyőződésével sorakozzatok fel egyházi tökéletességünk minél erősebb megközelítésére!

Ami a jeleni alkalmat illeti, az ünneplő egyházközség részünkre ép biztató jelet szolgáltat. A gyarapodás az egyesek életében is belső rendet jelent. Hisszük, hogy a papi ház létesülése is belső erőnek az eredménye.

Legyen is így, mert az egyház iránti kötelezettségek tiszteltetését és teljesítését fokozott mértékben várjuk el attól az egyházközségtől, melyet nagy Berde Mózsánk emléke erősíthet és kötelez.

Dr. Lőrinczy István.